

Testi ja kuvat: Jonna Kumpulainen

Vinkkejä onnistuneeseen poikimiseen

Kevät on kaninpoikasten aikaa. Suloisia pupupalleroita odotetaan innolla, mutta aina kaikki ei mene kuten suunniteltua. Emo ei ehkä rakennakaan pesää, tai ei tee poikasia pesään. Kuolleiden kaninpoikasten keräily on surullista ja tuskastuttavaa puuhaa. Olen koonnut tähän artikkeliin muutamia poikimiseen liittyviä vinkkejä, joita kaniin perushoito-ohjeissa ei aina lue.

Onko emo tiine?

Joillakin emoilla maha kasvaa jo aika pian astutuksen jälkeen. Toiset pysyvät hoikkina loppuun asti, ja tuntuu että poikaset ovat ilmestyneet pesään kuin tyhjästä. Muita tiineyden merkkejä voivat olla suurentuneet nisät, mutta etenkin paljon poikineilla naarailta eroa ei välttämättä ole. Ennen synnytystä naaraan sukuelin saattaa suurentua, mutta tätäkään ei tapahdu kaikilla. Pelaa siis varman päälle, ja oleta aina, että kani on tiine, kunnes on kulunut vähintään 36 vrk siitä, kun naaras viimeisen kerran on ollut uroksen kanssa samassa tilassa. Vasta sitten voit olla varma, että kani ei ole tiine.

Anna emolle poikimarauha

Kani on saaliseläin, ja sen poikaset ovat täysin avuttomia ja kaikkien petojen armoilla. Emo tietää tämän. Monet emot pyrkivät harhauttamaan saalistajia parhaansa mukaan, ne voivat jopa rakennella pesiä eri paikkoihin, ja tehdä varsinaisen synnytyspesän vasta kun synnytyksen aika tulee. Poikimisaikana emo on erityisen stressiherkässä tilassa. Mikä hyvänsä suurempi muutos elinympäristössä voi saada sen hermostumaan niin, että poikiminen ei onnistu. Emo saattaa tehdä poikaset ympäri häkkiä, vahingoittaa niitä tai jopa syödä ne. Emolle tulee tarjota poikimista varten koppi tai muu suoja- ja piilopaikka. Kopin katto kannattaa tehdä avattavaksi, jotta poikasten tarkastaminen käy vaivatta.

Noin viikko ennen poikimista on emon asumus ja ympäristö syytä rauhoittaa. Tämän jälkeen emoa ei tule siirtää enää uuteen paikkaan, sen asumukseen ei missään nimessä lisätä uusia kaneja, kopin paikkaa ei mielellään siirrellä, ja emon elämä rauhoitetaan muutenkin uusilta ja jännittäviltä asioilta. Myös siivouksessa kannattaa ottaa huomioon, että kovin lähellä poikimista koko häkkiä ei enää tarvitsisi siivota. Myös poikimisen jälkeen emo kaipaa rauhaa, ja saattaa puolustaa pesäänsä raivokkaastikin. Tämä on täysin luonnollista käytöstä kaniemolle. Noin viikon verran poikimisen jälkeenkin on syytä rajoittaa muutoksia emon elinympäristössä. Jos emo vaikuttaa hermostuneelta tai vihaiselta, sen voi nostaa vaikkapa kuljetuskoppaan syömään herkkuja siksi aikaa, kun pesän varovasti tarkistaa. Yleensä emot hermostuvat siitä, että näkevät jonkun menevän pesälle, eivät niinkään tutun hoitajan tuoksusta pesässä.

Emoissa on eroja. Toiset hermostuvat jo pelkästään siitä, että pesällä käydään, ja toiset eivät hermostu mistään. Joskus jopa koko pesän ja emon

siirtäminen toiseen asumukseen on onnistunut, mutta riski poikasten hylkäämiselle on suuri. Mieti siis hyvissä ajoin kaikki valmiiksi, jotta emo ja poikaset voivat viettää rauhallista aikaa pari viikkoa omassa asumuksessaan. Emon käytös kertoo paljon sen mielentilasta.

Seuraa emon terveyttä

Tiineys on kaniemolle joskus rankkaa aikaa, ja jotkut lepäilevät paljon. Emon ruokahalu voi heiketä muutamia päiviä ennen poikimista, joka yleensä näkyy siten, että väkirehu jää kuppiin. Tämä on melko tavallista, ja menee yleensä ohi kun kani synnyttää. Jos ruokahaluttomuus alkaa aiemmin kuin muutamia päiviä ennen poikimista, tai jatkuu sen jälkeen, on kania syytä hoitaa. Muutoin riittää, että emolle tarjoillaan jotakin maistavaa, esimerkiksi tuoreruokaa, jos se on siihen tottunut. Ruokintamuutoksia on syytä välttää.

Tiineyden loppupuolella myös maha saattaa mennä sekaisin, ja ulosteiden ulkonäkö voi muuttua muutaman päivän ajaksi. Ripulia ei silti saisi esiintyä.

Verenvuotoa esiintyy yleensä vain poikimisen yhteydessä, ja sen tulisi loppua päivän parin sisällä.

Kanille ei suositella tiineysaikana väkirehun lisäystä, jos se on astutettaessa hyvässä massassa. Tiineys ei juurikaan lisää ravinnontarvetta, mutta emon lihominen on iso riski synnytykselle.

Kun kani synnyttää

Kani on edelleen saaliseläin, ja pyrkii synnyttämään mahdollisimman huomaamattomasti. Yleensä tämä tapahtuu öisin ja lähes aina omistajan ollessa muualla. Kani voi keskeyttää synnyttämisen häiriötekijän ilmaannuttua, ja viivyttää sitä jopa vuorokauden. Tästä syystä poikiva kani tulee jättää rauhaan, mikäli se vaikuttaa muuten normaalilta. Kania ei juurikaan voi avustaa synnytyksessä, ja pelkkä ihmisen läsnäolo voi hermostuttaa joitakin emoja niin, että ongelmia tulee. Kani ei välttämättä synnytä kaikkia poikasia kerralla, vaan niitä saattaa tulla useammassa erässä vaikkapa vuorokauden viiveellä.

Kanin synnytykäyttäytyminen eroaa merkittävästi muista kotieläimistä, joita pyritään yleensä auttamaan poikimisessa, ja joille nopea ternimaidon saanti on tärkeää. Liasta auttamisesta on usein enemmän haittaa kuin hyötyä. Jos emoa häiritään kesken synnytyksen, se saattaa keskeyttää koko prosessin ja jäädä odottamaan rauhallisempaa aikaa, tai synnyttää poikaset ympäri häkkiä.

Kaniemo saattaa rakentaa pesän viikkoja ennen poikimista, tai vasta muutamaa tuntia aiemmin. Jos emo ei rakenna pesää lainkaan, on poikasten selviämisen mahdollisuudet huonot, sillä ihmisen rakentamat pesät ovat yleensä kehoja.

Jos kani vaikuttaa pidempään tuskaiselta, synnytys pitkittyy, tai sukuaukosta tulee esiin jotakin muuta kuin poikanen, kani tarvitsee apua, mutta synnytysongelmissa ennuste on yleensä huono. Verenvuoto reilusti ennen synnytystä voi viitata keskenmenoon.

Poikasten auttaminen

Poikasten ensimmäisten elinpäivien tärkein tekijä on se, että ne pysyvät pesässä. Pesästä eksyessään poikaset jäähtyvät nopeasti ja kylmettyvät hengiltä. Emon asumus kannattaakin tarkastaa pari kertaa päivässä mahdollisten eksyneiden poikasten varalta, koska kaniemo ei vie niitä takaisin pesään, ja

kaikki poikaset eivät löydä sinne itse. Jos pesän ulkopuolelta löytyy elottomalta vaikuttava poikanen, kannattaa sitä lämmittää silti, sillä poikaset virkoavat joskus hyvinkin alhaisista lämpötiloista. Jos kypälä liikkuu vähänkin, mahdollisuudet ovat hyvät.

Kylmän poikasen lämmittämisessä maltti on valttia, ja mitä kylmempi poikanen, sitä hitaammin se täytyy lämmittää. Etenkin jos poikasia on useita, ne täytyy saada riittävän lämpimiksi, esim 39 asteiseksi ennen palauttamista pesään. Sisarusten keskelle tupsautettu yksittäinen poikanen lämpenee pesässä helpommin.

Poikaset on syytä tarkistaa ainakin kerran kunnolla, jotta vahingoittuneet, synnynnäisesti vammautuneet tai sairaat poikaset voidaan poistaa ja lopettaa asianmukaisesti. Jatkossa riittää, kun tarkistaa ettei pesässä ole kuolleita poikasia, ja että poikaset ovat saaneet maitoa. Angorakanien kohdalla täytyy tarkistaa päivittäin, ettei pesävilla ole kiertynyt poikasten raajojen tai kaulan ympärille, koska kuoliot syntyvät nopeasti.

Jos emo ei hoida poikasia

Kaniemo imettää poikasia vain kerran tai kaksi vuorokaudessa, yleensä aina öisin tai kun ketään ei ole näkössä. Näin ollen imettävän emon näkeminen on melko harvinaista. Liian tiukat käynnit pesällä saattavat häiritä emoa, kun se jälleen odottelee rauhallisempaa hetkeä imetykselle. Poikasten ravinnonsaantia arvioidaankin poikasista: jos mahat ovat pulleita, imettäminen sujuu hyvin, jos poikaset kuihtuvat, laihtuvat, kuivuvat ja muuttuvat ruttuisiksi, ne eivät saa riittävästi maitoa. Poikaset eivät kuole maidonpuutteeseen päivässä tai edes kahdessa, joten hätäillä ei kannata.

Jos emo ei imetä, ensimmäiseksi on syytä tarkistaa että olosuhteet ovat rauhalliset eikä emo stressaa, sekä nisien kunto. Joskus tulehdukset tai haavat nisissä tekevät imettämisestä liian kivuliasta emolle. Joskus emon maitorauhaskudos on niin täynnä maitoa, että se tekee kanin olon tuskaiseksi. Pakkoimetys tai tyhjentäminen voi auttaa.

Jos emo ei hoida poikasiansa lainkaan, on paras ja käytännössä ainoa vaihtoehto siirtää ne toiselle emolle, jonka pesässä on mahdollisimman samanikäisiä ja -kokoisia poikasia kohtuullinen määrä. Tästä syystä naaraita kannattaa astuttaa aina samaan aikaan useampia. Kovin pieni ja nälkäinen poikanen saattaa silti jäädä kilpailussa jalkoihin ja menehtyä. Jos toisella emolla on 12 ja toisella 4 poikasta, poikuekokoja voidaan tasata siirtämällä isommasta poikueesta osa pienempään. Siirrä tällöin isomman poikueen suurimmat poikaset, sillä suuressa poikueessa syntymäpainot ovat merkittävästi pienemmät kuin pienessä poikueessa, ja jotta kaikki pääsevät imemään, tulisi poikasten kokoerojen olla mahdollisimman vähäisiä.

Myös pakkoimetys on vaihtoehto. Siinä emo joko asetetaan pesän päälle ja pidetään siinä niin, että poikaset pääsevät imemään, tai emo käännetään selälleen ja poikaset asetetaan nisille imemään. Jälkimmäisessä tapauksessa poikasten imemistä on helpompi seurata, mutta poikaset myös jäähtyvät nopeasti, joten toimenpide on syytä suorittaa lämpimässä paikassa. Kylmä poikanen ei ime. Muutaman pakkoimetyksen jälkeen emo saattaa hoksata alkaa imettää itse, mutta pitkään jatkuneena se on emolle stressaavaa. Missään nimessä pakkoimetystä ei pidä tehdä varmuuden vuoksi, tai siksi, ettei emoa ole nähty pesällä.

Itse en koskaan suosittelen pullojuottoa kaninpoikasille, sillä kokemukset sekä harrastajatasolla että tutkimuksissa ovat kauttaaltaan huonoja. Suomen markkinoilla ei ole kaninpoikasille sopivaa tuttia, eikä kanille tarkoitettua maidonkorviketta. Jos poikasia juottaa pipetistä tms, ne vetävät lähes poikkeuksetta maitoa keuhkoon ja menehtyvät jossakin vaiheessa keuhkokuumeeseen. Poikasten kuoleminen nälkään tai keuhkokuumeeseen on paljon tuskallisempaa kuin asiallinen lopetus. Nälkiintyvät poikaset on siis viisainta lopettaa jos muita keinoja ei ole käytettävissä.

Jos poikiminen epäonnistuu

Joskus kaikesta huolimatta poikiminen ei suju odotetulla tavalla ja poikaset menehtyvät. Etenkin ensikertalaisilla menee ensimmäinen poikue usein opetteluun, mutta toisella kerralla kaikki voi jo sujua erinomaisesti. Koska tiineys ei suuresti rasita emoa, voidaan emo astuttaa uudelleen hyvinkin pian synnytyksen jälkeen.

Satiinikanin poikasia pesässä